

El bisbe Novell

12 de desembre. Avui Mons Xavier Novell ha estat ordenat bisbe i ha pres possessió de la diòcesi de Solsona. Tècnicament és una “jugada” perfecta del bisbe Traserra, un dels redactors de *La vida del Concili*, publicació ciclostil·lada que durant els anys 1964–1965 va arribar a tirar 5.000 exemplars. Amb Novell s’ha efectuat, de fa anys, el primer nomenament que no passa pel sedàs dels cardenals Ricard M. Carles i Antonio Mª Rouco Varela. A més, l’escollit és un jove capellà diocesà. Allò que no han aconseguit fins ara ni el cardenal de Barcelona ni l’arquebisbe d’Urgell, imposar els seus candidats, ho ha obtingut el cultíssim prelat de Solsona del jesuïta mallorquí monsenyor Lluís Francesc Ladària, arquebisbe secretari de la Congregació per a la Doctrina de la Fe, amic i col·laborador de Joseph Ratzinger, abans de ser i d’ençà que és el papa Benet XVI. Per alguna cosa Traserra va ser un dels concelebrants d’aquella calorosa tarda romana de juliol del 2008 que l’intel·ligent i auster teòleg Ladària va ser consagrat bisbe a Sant Joan de Laterà pel cardenal secretari d’estat del Vaticà, Mons Tarsicio Bertone. Quatre anys abans, Mons. Xavier Novell havia obtingut el doctorat en Teologia a la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma defensant la tesi “El misteri de la creació divina i el misteri de la salvació. La seva relació en les teologies francesa i italiana de la segona meitat del segle XX”. El moderador va ser Mons Ladària, professor d’Antropologia Teològica, matèria de la que el nou bisbe és professor. D’alguna manera es tanca el cercle.

Amb la mare hem anat a Solsona, aquesta tarda. Quan hi hem arribat, dos quarts de cinc, la guàrdia municipal impedia l’entrada a la catedral. Hem hagut d’anar a l’entrada del Palau, on es podia seguir la cerimònia a través d’una pantalla de televisió. Més tard he entrat a la capella dels Sants Màrtirs, que també estava plena de

gent que seguia la cerimònia a través d’una pantalla més gran. Aquí hi havia molt ambient. El personal contemplava l’evolució de l’acte amb interès, ara silenci respectuós, ara rialles entranyables –quan el bisbe Xavier es posava la mitra–, després, si la cosa s’alientia, una lleu xerrameca.

En sortir he trobat un matrimoni, vells coneguts de Solsona. Ella va trobar l’altre dia el bisbe Traserra pel carrer i se li va queixar de com en són de tancats la gent d’aquí, que en tots aquests anys no l’havien convidat a dinar a casa i només havia fet un bateig. Se li ha mostrat preocupat perquè ara, jubilat, no sabrà què fer. «Allò que fan els vells», hi ha afegit ella.

El xiprer

13 de desembre. Dia de santa Llúcia. Aquest migdia he passat pel cementiri a recollir el retrat i les flors del nínxol del pare. No hi havia ningú. M’he parat a contemplar un xiprer. El xiprer és un arbre originari de l’orient establert de segles per tota la Mediterrània. En podem veure en parcs, jardins, cementiris, davant masies i cases de posada. La seva alta presència solemnitza amb esvelta i vertical serenitat el pas de les hores, els dies i les estacions en cada lloc. Des de l’antigor hom ha vist en ell aflorar els símbols: bellesa, hospitalitat, funerari. Contemplem el xiprer i les seves fulles ens transmeten una imatge de perennitat en el paisatge. El seu aspecte robust, consistent, de filigranes poc llises, ens transporta a un àmbit de realitat segura, de vigor físic i d’esperit. Però, impassible a la nostra mirada, al compàs de vent l’arbre s’enlaira al cel ramificant-se en branques de turmentades formes...

He estat sol una estona dins el cementiri. El silenci del lloc semblava indicar que s’hi havia aturat el temps. A fora, en sortir, la vida seguia: he vist les màquines que treballen al camp de la Coromina soterrant les canonades que han d’anar a parar a la depuradora. Passant pel poble, el Grau apareixia allà dalt, els cotxes circulaven... i, ja a casa, he rellegit el poema “Pietat”, de Joan Margarit.

“Pietat”, el títol pot provocar cert equivoc. Estem acostumats a sentir parlar de la pietat en el sentit de pràctica religiosa (l’antiga editorial Foment de Pietat Catalana) o de compassió davant de la desgràcia d’altri. Aquí Margarit l’usa en el sentit de “pietat natural” com a lligam i respecte que va iniciar Wordsworth i seguit, entre nosaltres, Gabriel Ferrater. El poeta romàntic anglès es referia a un mateix, a la vida, mentre que en el reusenc el lligam era entre dos amants. Aquest mateix concepte el trobo en un retall de diari (“Per pietat natural”; *Avui*, 4 d’agost del 2005) emprat pel crític i teòric literari D. Sam Abrams per referir-se al trencament generacional en la literatura catalana.

Margarit fa servir el terme “pietat” per enllaçar dues generacions d’una mateixa família, el pare, antic combatent a la batalla de l’Ebre, i el fill –l’autor–. Davant el monument commemoratiu de la batalla sent la dificultat de comprendre, als cinquanta anys, el seu pare quan en tenia vint. Comença amb la imatge concisa dels dos trens, dos

Molta gent a l’ordenació del bisbe Novell. FOTO: BNG.

moments diferents de la vida. A l'últim vers hi ha un capgirament de papers i el fill plora davant l'escenari del pare com un pare davant la tomba el fill. Poques vegades com aquesta un poema pot ser més concís, pot transportar-nos amb més poques paraules a l'ambient sòrdid de la guerra, a la pobresa de la generació que la va viure, la del pare del poeta.

Margarit escriu una poesia que s'entén. El concepte "la poesia que s'entén" és explicat per ell mateix al pròleg de *Càlcul d'estructures* (2005) i s'emmarca dins les reflexions del poeta de Sanaüja, iniciades al pròleg d'*Els primers freds* (2004), sobre el concepte i la utilitat de la poesia. Per Margarit, allò que fa que la poesia sigui diferent de la prosa són la concisió i l'exactitud, o sigui, que per una banda al poema no hi sobri no hi manqui res i per l'altra ofereixi al lector una veritat que l'ajudi a estructurar el seu desordre interior, que el faci diferent a com era abans de llegir-lo.

Una altra característica de la poesia és que "s'ha d'entendre". Ha de tenir el mateix grau de dificultat que els altres textos que llegeix una persona corrent: premsa, novel·la, assaig... En aquest sentit refusa que actualment la poesia hagi de ser intel·ligible com la que van posar de moda les avantguardes de la primera del segle passat, que ho era per la necessitat de trencament Ara ja no és el cas: la dificultat ha fet que molts possibles lectors s'allunyessin d'allò que no entenien. Però Margarit afina encara més i deixa clar què vol dir per ell "entendre". Un poema s'ha entès quan ha produït un canvi en el lector, quan després de llegir-lo ja no és el mateix que abans.

La poesia, diu Margarit al pròleg d'*Edat roja* (1990), és el retrobament del ple sentit i força de les paraules, de la mateixa manera que l'amor, segons Plató, és el retrobament de dos cossos que abans havien estat units formant-ne un de sol. És l'expressió d'allò més íntim de nosaltres que només s'acabarà amb la mort) pròleg a *Aiguaforts* (1995).

Cistells de vímet

21 de desembre. Han pujar la Consol i l'Àngel, de Lliçà de Vall. Mirant Avià des de la finestra de casa, l'Àngel ha comentat, mirant per la finestra, que tota la riera havia estat plena de vímets –vímeics en la pronúncia d'aquí– i que li agradaria veure aquest mateix paisatge reproduït en una fotografia antiga. «Totes les cases tenien els seus vímeics per fer cistelles i coves. Quan passava el cisteller s'hi estava tres o quatre dies, els que necessités per acabar la feina. Eren peces que no els duraven gaire, perquè els posaven a fora, a tocar les parts de la casa, i quan plovia es mullaven i es feien malbé». L'Àngel m'ha parlat de les diferents classes de vímeics i de que els *xinos*, que fan els cistells copiats, de moment no n'usen de bons «però algun dia ho descobriran i seran els amos».

El tema del porc

24 de desembre. He trobat el Toni Massanés i senyora comprant al Súper Pedret. M'ha explicat que una exbecària el va informar de l'escrit del *The Wall Street Journal* (2 de desembre) sobre la botifarra de cal Rovira de Sagàs. Diu el gastrònom que en aquesta zona (Berguedà, Solsonès...) som els millors en el tema del porc. «Millors que els de Vic, però no ho diguis». Li he comentat que l'altre dia (19 de novembre) el vaig veure al Canal 33 en un programa sobre el camí de Sant Jaume, tram de la comarca del Bages: «Jo era a

l'hort de Sant Benet de Bages, vora el Llobregat i aquell noi que fa el programa va passar per allà...».

Nadal

25 de desembre. Missa del Gall a Avià. Espectacularitat del grup instrumental de vint músics més la coral, dirigits pe Xavier Llobet. Després de l'ofici, mossèn Viladés ens ha ofert com de costum la torronada a la rectoria, a aquella sala de grans arcades vidriades ara plena de llibres on certes nits encara deu errar a la ventura l'ànima en pena del sanguinari comte d'Espanya. Hi ha pujat força gent. Enric Coma, enginyer viatger que cada any s'hi deixa veure, explicava facècies del món mundial, des del *corralito* d'Argentina –bancs que no van respondre dels estalvis dels particulars– al seu treball actual a la conca portuguesa del Duero «per sort els mòbils no hi tenen cobertura». D'on ha explicat que diuen un refrany sobre la mida dels alls tendres en aquests dies, «Per Nadal, un bec de pardal».

Any 2011

Montclar

19 de febrer. Hem anat a celebrar una festa familiar a l'hostal de Montclar. Tornant a casa, he revisat unes notes sobre aquest bonic municipi.

A principis dels anys 60, Manuel Ibáñez Escofet escrivia la secció "Esquina" a *El Correo Catalán*. Un dia la va dedicar a relatar l'anada a un poble abandonat. Fins llavors no n'havia vist mai cap. Només havia percebut la seva «immensa tristor» a través de la literatura i la cinematografia. El poble abandonat era Montclar i l'ànima sensible del periodista hi copsà «una petita meravella», un paisatge «que té una aspra i suau bellesa a la vegada», un lloc, en definitiva, on «Tot semblava organitzat per a viure-hi i era mort». «Dels ulls de les finestres, a través dels quals hom veia el cel, penjaven les restes dels porticons que ja no es tanquen en la fatigada nit ni s'obren en l'aurora il·lusionada. Vaig sentir un mareig suau... » escrivia l'Escofet.

De Montclar n'havia parlat, encara que només fos una brevíssima pinzellada, un altre periodista monumental: Josep Pla. La crònica, que fou publicada a *La Veu de Catalunya* el 1933, esmentava la fira

Segant amb volant. . FOTO: BNG.

«que es fa pels reis i té lloc enmig d'un meravellós alzinar i al qual assisteix tota la pagesia del Berguedà». I molt més cap aquí (1996) l'Àmbit de Recerques va editar les memòries de guerra de mossèn Jaume Sancristòful.

La restauració de Montclar es va iniciar a la dècada dels 60. Un detall poc conegut és que hi va fer un dels seus primers recitals el cantant Joan Manuel Serrat. Del fet en parla Antoni Bascompte a les seves memòries: «Per cert que una de les primeres actuacions en públic d'en Serrat va ser feta al petit poble de Montclar de Berga, la major part del qual havia estat adquirida, per indicació d'en Puntís, més tard president del CEC, per la *colla caminaire* d'en Guillem Armora (casat amb l'Adelaida Serrahima)». Bascompte era president de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, entitat que el 1975 va organitzar el cicle de conferències "Les terceres vies a Europa" amb Cañellas, Trias Fargas, Pallach, Soler Barberà, Pujol i Reventós, etc.

El ferro de les cases i la religió

13 de març. A l'Ateneu d'Avià han presentat el tercer vídeo de la memòria històrica, que és dedicat a la festa. Cap al final de l'enregistrament, el Matalasser ha engegat aquesta sentència: «Amb la religió passa com amb les cases. Abans, tot era fusta; ara, tot és ferro. De ferro, abans n'hi havia poc i ara potser n'hi ha massa. De religió, abans potser n'hi havia massa i ara n'hi ha massa poca».

Després d'aquesta presentació n'han fet una altra, la del *Paisatge sonor del Segar i el Batre*. Han parlat la regidora de cultura, M. del Agua Cortés, i Jordi Millán i Jordi Boixader, de 'La Maixerina', empresa que fa aquests muntatges sobre enregistraments de sons. L'alcalde, Ramon Orriols, seia solitari a primera fila. No se n'ha aixecat –pensava jo– talment si, renunciant a la presidència de l'acte que com a autoritat li corresponia, volgués deixar el protagonisme als altres tot i que pot presumir d'haver aconseguit realitzar, en només una legislatura, una feuada colossal d'obres i planificació.

Els del paisatge sonor han ofert una mostra del seu treball, que serà de consulta gratuïta a través d'Internet. Hem sentit, entre altres, els arcaics sons de la màquina de ventar i del llaurar amb animals.

El conflicte de Berga amb Queralt

19 de març. Ramon Felipó ha presentat a la premsa, al restaurant Travé, la segona edició de *Queralt. El santuari de la Mare de Déu*. La primera, del 2004, s'ha exhaurit. En destacarem unes frases de la introducció d'aquesta nova edició: «(...) les relacions de Berga –millor: de l'Ajuntament de Berga– i el santuari de la Mare de Déu de Queralt sempre han estat difícils, conflictives o estranyes. Queralt no fou mai desamortitzat, però el consistori berguedà sempre va tractar de quedar-se'l. A les pàgines d'aquest llibre, hi explico els conflictes sobre la propietat del santuari (...). Voldria remarcar que, per entendre aquest "conflicte", el llarg i tradicional conflicte entre l'Ajuntament i Queralt, s'ha de consultar sempre el Registre de la Propietat de Berga».

Filosofia

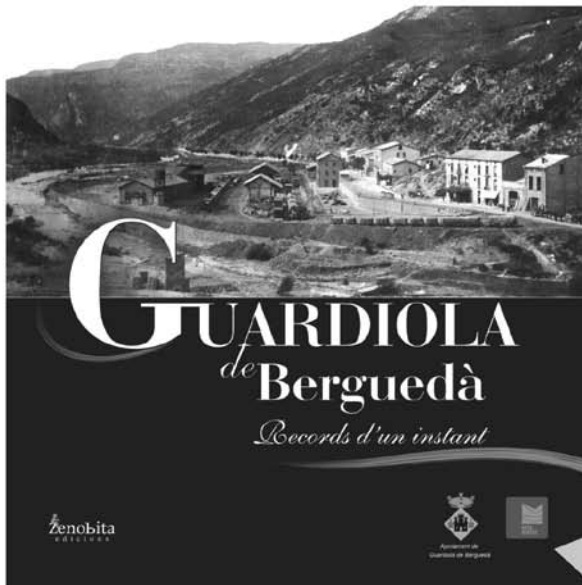
26 de març. Érem amb el Ramon Plana prenent un vermut al Díckens, aquest matí, i ha passat el Quim Sala, que, en veure'ns a través dels vidres, ha entrat a saludar-nos. Hem parlat de com costa escriure, de les seves col·laboracions al *Berguedà actual*, etc., i de la cessió del seu fons a l'Arxiu Comarcal del Berguedà, que s'ha oficialitzat fa poc. La biblioteca, uns quatre mil volums, els té a la Ramon Vinyes i Cluet. N'està content, perquè la bibliotecària li ha indicat que cada setmana aquesta col·lecció d'obres filosòfiques i de sociologia rep alguna consulta. Ara ha cedit el fons (una vintena de llibres inèdits, apunts de classe, reflexions personals...) perquè, en morir, no passi que els seus familiars, amb tota la bona fe, no ho tirin tot a les deixalles en buidar el pis. Metòdic com és, ho ha volgut deixar lligat abans no passi. Parlàvem d'això i de les peripècies dels papers de mossèn Armengou quan rere els vidres han semblat veure's unes gotes i el Quim, esverat, s'ha aixecat de la cadira. «Plou?» i ens ha explicat que la pluja, si no porta paraigua –i no en portava– li resulta insuportable. Ha sortit esperitat i l'hem vist corrent pel pas zebra travessant la carretera cap a la plaça de la Font el Ros.

BENIGNE RAFART

www.zenobitaedicions.com
Tel. 93 875 7363
c/e: zb@zenobitaedicions.com

Zenobita
edicions

Col·lecció
patrimoni industrial i històric

NOVETATS
Sant Jordi 2011

De venda a les millors llibreries de la comarca